

Kim Jokela & Katja Siira

**KOKEMUSASIAINTUNTIJUUDEN
MERKITYKSELLISYYS
LASTENSUOJELUTYÖSSÄ
SIPPOLAN KOULUKODILLA**

Opinnäytetyö
Sosionomikoulutus

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Kim Jokela Katja Siira	Sosionomi (AMK)	Tammikuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyys lastensuojelutyössä Sippolan koulukodilla		37 sivua 4 liitesivua
Toimeksiantaja		
Sippolan koulukoti		
Ohjaaja		
Lehtori Marko Raitanen		
Tiivistelmä		
Opinnäytetyössä tutkittiin Valtion koulukoteihin kuuluvan Sippolan koulukodin ohjaajien näkemystä kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyydestä lastensuojelutyössä. Kokemusasiantuntijalla on useita eri määritelmiä. Yksinkertaisimmillaan sillä voidaan tarkoittaa henkilöä, jolla on omakohtainen kokemus vaikeasta tilanteesta ja joka haluaa auttaa muita jakamalla kokemuksensa. Kokemusasiantuntijuus voi olla myös sitä, että yksilöä pidetään omien kokemustensa asiantuntijana, mikä tulee ottaa huomioon esimerkiksi kuntoutuksessa.		
Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa kokemusasiantuntijuudesta lisää tietoa Sippolan koulukodin käyttöön, sillä nuorten osallistaminen ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen ovat olennainen osa Valtion koulukotien toimintastrategiaa. Aiempien tutkimusten mukaan kokemusasiantuntijuus lisää sijoitettujen lasten ja nuorten osallisuutta.		
Tutkimusaineiston keräämiseksi koulukodin henkilöstölle teetettiin verkossa Webropol-kysely. Aineisto analysoitiin suljettujen kysymysten osalta kvantitatiivisin metodein ja avoimet kysymykset kvalitatiivisesti teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Osallisuus oli tässä tutkimuksessa tärkeä elementti, sillä se luo pohjan kokemusasiantuntijuudelle. Tutkimus toteutettiin intensiivisenä tapaustutkimuksena.		
Kyselyyn vastasi 21 henkilöä. Heistä valtaosa (19/21) piti kokemusasiantuntijuutta merkityksellisenä Sippolan koulukodissa. Vastausten mukaan lasten ja nuorten osallisuus näkyy vaikuttamisena, kuulluksi tulemisena sekä aktiivisena osallistumisena. Lapset saavat vaikuttaa asioihin, heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Vastaajat myös kokivat, että kokemusasiantuntijuus lisää luottamusta lastensuojelutyössä nuoren ja ohjaajan välillä. Kokemusasiantuntijaa tapaamalla nuori saa ymmärrystä omille tunteilleen, mikä voi auttaa nuorta käsittelemään omaa sijoitustaan positiivisemmin.		
Toiminnan kehittämiseen löytyi halukkuutta. Kehittämisehdotuksia saatiin kolmeen alaluokkaan liittyen: auttajiin, kehittäjiin ja vaikuttajiin. Yleisimpiä kehitys- tai parannusehdotuksia olivat kokemusasiantuntijatoiminnan lisääminen, säännöllistäminen ja saatavuuden parantaminen. Muita kehityskohteita olivat muun muassa kokemusasiantuntijuuden tutuksi tekeminen, siitä tiedottaminen, kouluttaminen ja sitä kautta motivoiminen.		
Asiasanat		
kokemusasiantuntijuus, osallisuus, lastensuojelu, koulukoti		

Author (authors)	Degree	Time
Kim Jokela Katja Siira	Bachelor of Social Services	January 2020
Thesis title The significance of expertise by experience in child protection work at Sippola reform school		37 pages 4 pages of appendices
Commissioned by Sippola reform school		
Supervisor Lecturer Marko Raitanen		
Abstract The objective of the thesis was to provide more information about the expertise by experience for Sippola reform school (SRS). The topic is important and timely because the expertise by experience as well as involvement and influencing of the youth are strategic choices for the State Residential Schools. According to earlier studies, expertise by experience increases the involvement of the youth in substitute care. This was an intensive case study, where especially the viewpoints of the caregivers were under examination. This thesis was quantitative, and the data was collected by using Webropol-survey. The questionnaire was sent to the whole personnel of SRS. The collected data were analysed by using quantitative methods but also by theory-based content analysis on the open questions. The results pointed out that the vast majority of the respondents (19/21) consider expertise by experience to be significant. Further the results indicated that the involvement of the youth can increase influencing-opportunities and active participation. By meeting an expert by experience a child can understand his/her feelings, which can help the child to approach substitute care in a more positive manner. The study provided several development objects which were grouped and categorized into three subclasses: helpers, developers, and influencers. The most common development proposals were increasing, regularizing and improving availability of expertise by experience. Also informing, training and motivating of expertise by experience were considered important elements.		
Keywords reform school, substitute care, child protection, peer support, expertise by experience		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KOULUKOTI SIJAISHUOLTOPAIKKANA	6
2.1	Osallisuus sijaishuollossa	8
2.2	Sippolan koulukoti.....	10
2.3	Ohjaajan työ koulukodissa.....	11
3	KOKEMUSASIAANTUNTIJUUS	12
3.1	Kokemusasiantuntijatoiminta koulukotien lastensuojelutyössä	13
3.2	Kokemusasiantuntijuus Sippolan koulukodissa	15
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
4.1	Aineisto ja aineistonkeruu.....	17
4.2	Tutkimusote ja aineiston analyysi	19
5	TULOKSET.....	22
5.1	Nuorten osallisuuden näkyminen.....	22
5.2	Kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyys	23
5.3	Kokemusasiantuntijuuden kehittäminen	26
5.4	Tulosten yhteenveto	28
6	POHDINTA	29
	LÄHTEET.....	34

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Niin lastensuojelutyössä kuin sosiaalityössäkin asiakaslähtöisyys ja osallisuus ovat olleet tärkeitä kehityskohteita viime vuosina (ks. sosiaalihuoltolaki 1301/2014, lastensuojelulaki 417/2007 ja nuorisolaki 1285/2016). Osallisuus luo kokemusasiantuntijuuden perustan. Uudessa hallitusohjelmassa (Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019, 173) yhtenä tavoitteena on nuorten osallisuuden lisääminen ja kuulemisvelvoitteen vahvistaminen. Lastensuojelun laatusuosituksissa (2014) sekä Toimiva lastensuojelu suunnitelmassa (2014) kokemusasiantuntijatoimintaa pidetään tärkeänä työmuotona sekä kehityskohteena. Nuorten osallistaminen ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen ovat osa myös Valtion koulukotien toimintastrategiaa.

Kokemusasiantuntijatoimintaa on kehitetty 2000-luvulla ja sitä käytetään erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutuksessa. Jo pitkään käytössä olleet vertaistoiminnan erilaiset muodot ovat lähellä kokemusasiantuntijatoimintaa. 2014 on toteutettu Kaste-ohjelmaan kuuluva Mielen avain –hanke, jossa kehitettiin kokemusasiantuntijakoulutusmalli. Hanke poiki uusia hankkeita ja verkostoja, jotka jatkavat kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä.

Kirjallisuusosiossa kerrotaan kirjallisuuteen pohjautuen lastensuojelutyöstä Sippolan koulukodissa sekä avataan käsite kokemusasiantuntijuus. Aikaisempia tutkimuksia näistä aiheista peilataan tähän tutkimukseen. Lopuksi pyritään yhdistämään nämä kaksi kontekstia: kokemusasiantuntijuuden eri muodot ja koulukodissa tapahtuva lastensuojelutyö. Tällöin viitekehys antaa hahmotelman, miten kokemusasiantuntijuutta on käytetty ja voi mahdollisesti käyttää koulukodissa.

Molemmat kirjoittajista ovat toimineet ohjaajan tehtävissä Sippolan koulukodissa. Ohjaajat eivät tavallisesti näe työnsä vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Ideaalitalanteessa jokainen lapsi ryhtyisi sijoituksensa päätyttyä kokemusasiantuntijaksi, jolloin ohjaajilla säilyisi heihin kontakti ja myös jälkiseuranta mahdollistuisi.

2 KOULUKOTI SIJAISHUOLTOPAIKKANA

Lastensuojelulaki ohjaa sekä lastensuojelua että siihen liittyviä toimenpiteitä, jolloin tarkoituksena on turvata lasten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen sekä monipuoliseen kehitykseen. Lain mukaan lapsella on oikeus myös erityiseen suojeluun. Lastensuojelun pyrkimyksenä on varhainen puuttuminen, jolloin ongelmat eivät ehtisi kasautua tai kasvaa suuriksi. Lasten etu tulisi aina huomioida ensisijaisesti lastensuojelun toteutuksessa sekä tarpeen arvioinnissa. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelu on aina arvosidonnaista, koska sen tehtävänä on ennen kaikkea olla lapsen puolella ja lasta varten. Työn keskeisimmät arvot pohjautuvat Suomen perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä niiden taustalla oleviin ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia korostaviin kansainvälisesti hyväksytyihin arvoihin. Lapsen etu vaatii lapsilähtöistä toimintaa. Lasta on pidettävä aktiivisena toimijana omassa elämässään, tilanteita on tarkasteltava lapsen ja hänen tarpeidensa näkökulmasta ja on myös toimittava lapsen edun toteutumiseksi käytännössä. Lapsuus nähdään tasaveroisena elämänvaiheena aikuisuuden kanssa eikä ainoastaan tulevaisuuden voimavarana. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoitona tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Lastensuojelulaitoksia ovat muun muassa lastenkodit, nuorisokodit ja koulukodit. Sijaishuolto järjestetään laitoshuoltona ainoastaan, kun se on lapsen etu ja välttämätön ratkaisu. Sijaishuoltopaikalla on oltava valmiudet vastata lapsen hoitoon ja tarpeisiin. (Hakalehto 2018, 413–414; Lastensuojelulaki 45–49 §.) Vuonna 2018 lastensuojeluilmoitus tehtiin 78 875 lapsesta ja sijoitettiin kiireellisesti 4 390 lasta. Kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna kaikkiaan 18 544 lasta ja nuorta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Valtion koulukodit ovat vaativan sijaishuollon ja vaativan erityisen tuen perusopetuksen valtakunnallisia palveluntuottajia. Koulukodit ovat erikoistuneet tuottamaan palvelua, jossa sijaishuolto ja erityisopetus muodostavat kuntouttavan kokonaisuuden. Palvelun keskeisinä sisältöinä ovat lapsen kehitystason

ja tarpeiden mukainen kasvatus ja ohjaus, erityisopetus, terveen psyykkisen kasvun tuki, perhetyö ja tarpeen mukaan muun muassa päihdetyö. Valtion koulukodit järjestävät erityisen huolenpidon palvelua, jolla voidaan turvata kaikkein vaikeimmissa elämäntilanteissa olevien ja haastavimmin oireilevien lasten ja nuorten hoito, huolenpito ja opetus. Valtion koulukodeissa voidaan antaa myös mielenterveyslaissa tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa. (Valtion koulukodit 2019a.)

Valtion koulukotien toiminnasta on säädetty laissa terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä (1379/2010). Lain mukaan valtion koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja perusopetusta ja siihen liittyvää muuta opetusta sellaisille lastensuojelulain (417/2007) perusteella sijais- tai jälkihuoltoon sijoitetuille lapsille ja nuorille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvatella ja hoitaa muussa lastensuojeluyksikössä ja jotka eivät sairautensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa. Valtion koulukotien ohjausta ja valvontaa toteuttaa ensisijaisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä Opetushallitus, mutta myös aluehallintovirastot.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten ongelmat ovat tavallisesti samantyyppisiä ja liittyvät pitkälti päihteiden käyttöön, rikoksiin, psyykkisiin ongelmiin, aggressiiviseen käytökseen ja koulunkäynnin ongelmiin. Suurin osa ongelmista liittyy lapseen itseensä ja viidesosa perheeseen. (Pekkarinen 2017, 26–29; Manninen 2013, 22.)

Manninen (2013) toteaa väitöksessään, että koulukotiin sijoitetuilla lapsilla on paljon sekä psykiatrisia että sosiaalisia ongelmia ja he ovat koulukodista lähdön jälkeen hyvin korkeassa syrjäytymisriskissä. Esimerkiksi viiden vuoden seuranta-ajalla 75 % pojista sai uuden merkinnän rikosrekisteriin. Erityisen huolestuttavaa on, että 50 % pojista syyllistyi väkivaltarikokseen. Ennusteen parantaminen onnistuu parhaiten hoidon tutkimusperustaisella kehittämisellä. (Manninen 2013, 7-8.)

Pekkarinen (2017) on tehnyt selvitystutkimusta koulukotien asemasta ja tehtävistä. Pekkarisen tutkimuksessa koulukotia käsitellään nimenomaan muutosvaiheessa suhteessa lastensuojelun nykytilaan. Ongelmalliseksi koettiin muun

muassa jälkiseurannan puute, mikä vaikeuttaa koulukodin vaikuttavuuden arviointia. Jälkihuollon kehittäminen mainittiinkin tulevaisuuden tavoitteeksi.

Eronen (2012) on tutkinut narratiivisesti lastenkodissa elettyä lapsuutta tuoden esille lapsikeskeistä näkökulmaa. Lastenkoti osana henkilökohtaista elämää ei taivu helposti tarinaksi ja hankalien muistojen ympärille muodostuu helposti unohtamisen kulttuuri. Erosen (2012, 99) mukaan olisi hyvä luoda mahdollisuuksia kertomiselle ja murtaa myös suomalaisille tyypillinen hiljaisuuden kulttuuri.

2.1 Osallisuus sijaishuollossa

Osallisuus liittyy osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Osallistumiseen liittyy toimintaa sosiaalisessa prosessissa. Vaikuttaminen on muutoksen aikaansaamista, jolloin toiminnalla on jokin vaikutus. Voidaan puhua myös vaikuttavasta osallistumisesta. (Salmikangas 1996, Paakkunaisen 2005, 136 mukaan.)

Osallisuus on moniulotteista ja riippuu yksilön kokemuksesta. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, 7-9) määrittelevät sen olevan kokemus johonkin kuulumisesta, tunne oman toiminnan ja ajatusten merkityksestä ja vaikutuksesta sekä mahdollisuus toimia oman kiinnostuksen mukaan. Osallisuuden kokemus edellyttää muun muassa kuulluksi tulemista, mahdollisuutta ja halua kuulua ryhmään sekä mahdollisuutta vaikuttaa ja toimia. Osallisuus ja osallistuminen muodostavat positiivisen kehän, jossa ne ruokkivat toinen toisiaan.

Osallisuuden lähtökohtana on jokaiselle kuuluva perus- ja ihmisoikeus: oikeus saada näkemyksensä otetuksi huomioon itseään koskevassa asiassa. Lapsen osallistumisoikeudet on turvattu lastensuojelulaissa ja lapsi on asianosainen häntä koskevassa lastensuojeluasiassa. Oikeus osallisuuteen toteutuu tavallisesti vain työntekijöiden aktiivisen toiminnan kautta. Ammattilaisen velvollisuus on selvittää lapsen mielipiteitä ja toiveita sekä taata kuulluksi tuleminen ja vaikutusmahdollisuudet. Oikeusasiamies on korostanut lastensuojelun työntekijöiden säännöllistä ja aktiivista otetta sijoitettujen lasten kuulluksi tulemisen suhteen. (Hakalehto 2018, 395–397.)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) korostaa erityisesti lasten mahdollisuutta osallistua heille ja heidän perheilleen tarkoitettujen palveluiden toteutumiseen ja

kehittämiseen. Sekä lastensuojelu- (417/2007) että nuorisolaki (1285/2016) painottavat, että lapset ja nuoret tulisi nähdä oman elämänsä asiantuntijoina ja heidät tulisi ottaa mukaan palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lasten osallistumisastetta voi kuvata Horellin (1994, 38–39) portailla. Alin porttas kuvaa osallistumattomuutta, jolloin lapsi sopeutetaan valmiisiin suunnitelmiin, eikä häntä kuulla. Toisella portaalla informaatio vaihtuu lapsen ja aikuisten välillä, mutta lapsi ei osallistu päätöksentekoon. Seuraavalla portaalla lasta kuullaan ja hän voi osallistua aikuisten ehdoilla suunnitteluun. Neljännellä portaalla tapahtuu yhteissuunnittelua ja osapuolet tuovat mielipiteitään tasapuolisesti esille. Ylimmällä portaalla lapset saavat itsenäisesti suunnitella ja olla aidosti mukana päättämässä. Aikuisten rooli jää tällä viidennellä portaalla jopa toisarvoiseksi.

Kun osallisuutta halutaan tukea, paras keino on luoda ja tarjota mahdollisuuksia. Tällöin työntekijän rooli korostuu esimerkiksi koulukodissa. Toimimaan velvoittaminen ei kannata, sillä osallistumisen tulisi olla mahdollisuus, ei pakko. Lapsen oma tilanne voi olla haastava, eikä lapsi kykene osallistamaan itseään. Osallistumisesta kieltäytyminenkin voi olla osallisuutta. Koulukotiin sijoitetuilla lapsilla saattaa olla ohitetuksi tulemisen ja näkymättömyyden kokemuksia ja aikuisten valta on voinut vahingoittaa nuorta. Haavoittavat kokemukset, kuten väkivalta, vaikuttavat usein negatiivisesti osallisuuden kokemuksiin. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 9–13, 15.)

Työntekijän on asetettava lapsen asemaan ja mietittävä keinoja, miten auttaa lasta ja tarjota mahdollisuuksia. Vuorovaikutus on tärkeää ja kaikki lähtee ”yhteisestä puheesta” ja kysymyksestä: ”Millaista apua haluat?”. Lapsen tulee tuntea olevansa hyväksytty, vaikka kieltäytyisi osallistumasta. Osallisuus perustuu kunnioitukseen. Kun lapsi osallistuu, tulee sen olla tuettua. Osallisuus vaatii ympäristön, joka tukee lasta ja joustaa tarvittaessa. Aikuisen, joka lasta ohjaa osallistumaan, tulee olla ammattilainen, joka tietää mitä tekee. Vertaisuuden kokemus vahvistaa kokemusta osallisuudesta. Se merkitsee samanaisten kokemusten jakamista. Vertaisuus on olennainen osa osallisuutta. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 9-13, 15–16.)

2.2 Sippolan koulukoti

Opinnäytetyön tilaajana toimiva Sippolan koulukoti kuuluu Valtion koulukoteihin, jotka tarjoavat vahvaa lastensuojelun erityisosaamista lapsen ja hänen perheensä tarpeisiin. Koulukodissa hoito, kasvatusta ja huolenpito perustuvat moniammatilliseen tiimityöhön, mitä yksilöllisten tarpeiden mukaan voidaan vahvistaa myös muilla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palveluilla. Sippolan yksikön erityisenä vahvuutena on vankka yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen. (Valtion koulukodit 2019b.)

Osallisuus kuuluu olennaisena osana Valtion koulukotien strategiaan, jossa linjaukset on tehty vuoteen 2020 asti. Strategiassa linjataan: *Lapsen ja nuoren osallisuuden kokemuksia ja turvallisuuden tunnetta vahvistetaan. Aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa kunnioitetaan toista arvokkaana ja ainutlaatuisena yksilönä.* (Valtion koulukodit 2019c.)

Osallisuus ei ole aina ollut osa strategiaa. Tarkasteltaessa Valtion koulukotien toimintaa sata vuotta sitten voidaan todeta sen olleen ”pahatapaisten lasten” kasvatusta. Siihen aikaan ja vielä pitkään sen jälkeenkin on yleisenä käsityksenä ollut koulukotilasten kurittomuus ja heitä on kasvatettu sen mukaisesti.

Pösö (2004) on tutkinut koulukotilasten kokemuksia eri koulukotien käytännöistä ja mitä merkityksiä koulukodissa oleminen on saanut. Tutkimuksessa tulee selvästi esille muun muassa kokemukset sivuun jäämisestä ja kuulemattomuudesta. Lapset kokivat, etteivät työntekijät joko ymmärtäneet tai halunneet ymmärtää lasten tarpeita. Toisaalta työntekijät eivät halunneet tulla liian läheisiksi lasten kanssa ja periaatteena oli, että on jopa lapsen etu epäillä heitä. (Pösö 2004, 87–89.)

Käytännöt ovat kuitenkin muuttuneet paljon aiemmista ajoista ja osittain se on Valtion koulukotien kehittämistoiminnan ansiota. Suuressa roolissa on ollut myös Kokemuksista voimaa -hanke 2014–2016, jolloin erityisesti osallisuuden merkitystä haluttiin vahvistaa.

2.3 Ohjaajan työ koulukodissa

Ohjaajan työnkuva on koulukodeissa laaja ja moninainen. Valtion koulukodeissa on käytössä omaohjaajamenetelmä. Kyrönseppä & Rautiainen (1993, 101) ovat määritelleet omaohjaajamenetelmän tarkoittavan lapsen järjestelmällistä ja suunnitelmallista hoitamista ja kasvattamista laitoshoidossa. Omaohjaajalla on vastuu lapsesta, hänen hoidostaan ja kasvattamisesta laitoksen tapojen, rajojen ja työnjaon mukaisesti.

Jokainen sijoitettu lapsi saa koulukotiin tullessaan kaksi nimettyä omaohjaajaa. Useimmiten omaohjaajat "vapautuvat" vasta pois lähteneen lapsen jäljiltä, jolloin omaohjaajien nimeämiseen ei juuri ole voinut vaikuttaa. Koska lapsi kiinnittyy varhaisessa vaiheessa omaohjaajiinsa, on sekä heidän nimeämisensä ennen lapsen saapumista, että paikalla oleminen lapsen saapuessa varsin tärkeää. Omaohjaajalla on suuri merkitys lapsen hoito- ja kasvatusprosessin tuloksellisuuden kannalta (Kyrönseppä ym. 1990, 19).

Omaohjaajat toimivat lapsen ja perheen rinnalla, lähimpänä tukena koko koulukotisijoituksen ajan. Omaohjaajien tehtävä on tukea lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä sekä toimia apuna arjen monissa käytännön asioissa. Omaohjaajatyön keskeisimpiä tarkoituksia on löytää lapsen voimavaroja yhdessä lapsen kanssa sekä kannustaa lasta arjessa. Omaohjaajat ovat osa lapsen asuinyksikön työntekijöiden muodostamaa hoitotiimiä. Omaohjaajatyön sisältöä ohjaa lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelma, joka tehdään yhteistyössä lapsen, huoltajien, koulukodin erityistyöntekijän, psykologin, sosiaalityöntekijän, perheterapeutin, sairaanhoitajan ja lapsen opettajan kesken. (Valtion koulukodit 2019d.)

Lapsi osallistuu omien asioiden hoitamiseen heti sijoituksen alusta lähtien. Omaohjaajan tehtävä on auttaa lasta siinä ja toisaalta antaa myös lapselle mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta. Lapsi tapaa omaohjaajiaan heidän työvuoroillaan. Lapselle annetaan aina mahdollisuus tulla kuulluksi omassa asiakassuunnitelmanneuvottelussaan. Usein lapsen on vaikeaa olla osallisena, sillä aiemmasta elämästä hänellä saattaa olla voimakas kokemus kuulemattomuudesta ja omiin asioihin vaikuttaminen on voinut tuntua vähäiseltä. Siksi on tärkeää, että omaohjaaja ottaa aikuisena vetovastuun lapsen osallisuudesta

(ks. Hakalehto 2018, 395–397). Osallisuudesta puhuminen lapsen oikeutena on luonut kulttuuria, jossa lapsen on helpompaa olla osallisena. Usein jo tapaaminen oman sosiaalityöntekijän kanssa saattaa olla lapselle henkisesti vaikea asia; lapsi saattaa ajatella, ettei hänen mielipiteellään ole tosiasiallisesti merkitystä. Osallisuuden tekeminen näkyväksi on erityisen tärkeää sijoitetuille lapsille.

3 KOKEMUSASIAANTUNTIJUUS

Kokemusasiantuntijatoiminta voi parhaimmillaan hyödyttää koko sosiaali- ja terveystieteiden järjestelmää: ammattiauttajia, kuntoutujia sekä kokemusasiantuntijaa itseään (Rissanen 2015, 239–243). Haasteena hyödyntämiseen on yhteistyön rakenteiden puuttuminen ja toisaalta myös roolien määrittelemättömyys ja epäselvyys. Kokemusasiantuntijoiden toiminta voi tarkoittaa hyvin erilaisia asioita, rooleja kehitetään ja räätälöidään koko ajan. (Hietala & Rissanen 2015, Rissanen 2015, 239–243 mukaan; Meriluoto 2015, 55–59).

Kokemusasiantuntijuudelle on vaikea antaa selkeää, yksiselitteistä määritelmää. Yksinkertaisimmillaan se tarkoittaa toimintaa, jossa henkilö, jolla on omakohtainen kokemus vaikeasta tilanteesta, haluaa auttaa muita jakamalla kokemuksensa. Toisaalta painotuksen ollessa osallisuudessa ja yksilöllisyydessä kokemusasiantuntijuus voi olla sitä, että yksilöitä pidetään omien kokemustensa asiantuntijoina, mikä tulee ottaa esimerkiksi kuntoutuksessa huomioon.

Niskala ja Savilahti (2014, 4-5) määrittelevät kokemusasiantuntijan olevan henkilö, joka on käynyt kokemusasiantuntijuuskoulutuksen ja jolla on kokemusta omasta tai hyvin läheisen ihmisen vaikeasta elämäntilanteesta. Lisäksi kokemusasiantuntijalla voi olla kokemusta kuntoutuksesta ja palvelujärjestelmän toiminnasta. Uusitalon (2018, 107–109) mukaan kokemusasiantuntijana voi joskus toimia myös kouluttautumaton, vain oman kokemustiedon varassa oleva henkilö. Uusitalo kuitenkin muistuttaa, ettei kaikista asiakkaista ole kokemusasiantuntijaksi, vaan toiminta vaatii kykyä dialogisuuteen ja reflektioon. Hän viittaa Kokemusasiantuntijakoulutuksen suosituksiin (2015) ja painottaa määritelmässään asiantuntijan kokemustietoa siitä, mikä itseä tai omaista on auttanut tai mitkä tekijät vaikuttivat selviytymiseen.

Aina ei ole yksinkertaista määrittää, kuka toimii kokemusasiantuntijana, kuka vertaistukena ja kuka on palkkatyössä oleva auttaja. Kuten Borg ym. (2017) toteavat; roolit ovat edelleen epäselviä. Hietalan ja Rissasen (2015, 34) mukaan kokemusasiantuntijatoiminnassa liikutaan vapaaehtoisuuden, ammatillisuuden, palkkatyön ja henkilökohtaisuuden välimaastossa. Tosin asetelma voi olla sama ammattiauttajienkin työssä.

Kokemusasiantuntijuuden jäsentämistä auttaa kokemusasiantuntijaroolien jakaminen auttajiin, kehittäjiin ja vaikuttajiin. Auttajana voi toimia esimerkiksi vertaisryhmissä tai mentorina, jolloin kokemusten kautta henkilö pystyy auttamaan toisia mahdollisesti samassa tilanteessa olevia. Kehittämistyö voi pitää sisällään suunnittelua, arviointia ja konsultointia. Vaikuttamistyötä voi tehdä yhdessä työntekijän kanssa, tuetusti, median kautta tai yhteiskunnallisesti. Sen voi kohdistaa esimerkiksi palveluihin, rakenteisiin tai asenteisiin, mutta vaikuttamismuotoja on monia ja niiden avulla voi saada toivottua muutosta aikaan. (Meriluoto 2015, 55–59; 66; 71–72.)

Kansainvälisissä tutkimuksissa kokemusasiantuntijuus liittyy tyyppisesti päihde- ja mielenterveystyöhön, mutta korrelaatio myös muun tyyppisiin vertaistukimuotoihin on nähtävissä. Englantilaisen tutkimuksen mukaan kokemusasiantuntijuuden hyöty on suuresti riippuvaista menetelmän tosiasiallisesta integroinnista hoito-organisaatioon (Gillard ym. 2013). Mayer ja McKenzie (2017) toteavat kokemusasiantuntijuuden muun muassa kohentavan itse-tuntoa toimijoiden uuden ”ammattilaisidentiteetin” myötä. Norjassa kokemusasiantuntijuutta ovat tutkineet muun muassa Borg, Sjøfell, Ogundipe ja Bjørklyhaug (2017). Heidän mukaansa kokemusasiantuntijoilla on uniikkia uskottavuutta ja ymmärrystä, vaikka toisaalta on myös useita epävarmuustekijöitä esimerkiksi kompetenssin ja roolien suhteen.

3.1 Kokemusasiantuntijatoiminta koulukotien lastensuojelutyössä

Lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminnassa painottuu sekä osallisuus että yhteistyö. Kokemusasiantuntijuuden perustana ovat osallisuuden lisäksi tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Nämä ovat kaikkien ihmisten perusoikeuksia. Lisäksi kokemusasiantuntijuudessa korostuu vapaaehtoisuus. Vaikka lapset

toisivat omia kokemuksiaan esiin, ei se tee heistä vielä kokemusasiantuntijoita. Kokemuksia tulisi pyrkiä soveltamaan ja hyödyntämään suuremmissa mittakaavassa. Kehittämistyötä on mahdollista tehdä lasten kokemusten pohjalta ja lapsen on tärkeää huomioida se, että hänen kokemustietonsa tulee osaksi kehittämistyötä. Yhteistyö ammattilaisten kanssa on tärkeää, jotta kaikkien osapuolien välille syntyy yhteinen ymmärrys. Kokemusasiantuntijuustieto on tasa-arvoista tietoa ammattilaisten tiedon rinnalla. Kokemusasiantuntijaksi ei voida pakottaa ja kokemusasiantuntijanuorilla on oltava mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten hän tuo kokemusasiantuntijuuttaan esiin ja miten paljon ja kenelle hän kokemuksiaan kertoo. (Barkman ym. 2017, 17–18.)

Pösö (2018, 113–114) määrittelee lastensuojelun kokemusasiantuntijaksi henkilön, jolla on kokemusta lastensuojelusta, yleensä lastensuojelulaitoksesta ja joka on valmis jakamaan kokemuksiaan enemmän tai vähemmän julkisesti ja formaalisti eri tahojen kanssa. Tahoja voivat olla toiset lastensuojelun lapset, palveluntuottajat, päättäjät tai esimerkiksi poliitikot. Kokemusasiantuntija voi toimia yksin tai ryhmässä toisten kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Toimintamuotona kokemusasiantuntijuus sopii hyvin lastensuojeluun ja erityisesti koulukotiin. Kokemusasiantuntijuuteen liittyy osallisuus ja osallistuminen, joka lisää toimijuutta ja mahdollisuuksia. Yhteistyössä, kuten systeemissä tiimityössä kokemustieto ja asiantieto voidaan yhdistää moniääniseksi yhteiseksi kehittämiseksi. Kokemusasiantuntijuudesta hyötyvät itse kokemusasiantuntija, ammattilaiset sekä asiakkaat. Erityisesti vaikuttamistyö tehostuu, kun asiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden ääni tulee kuuluville. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 19.)

Lastensuojelussa tehdään paljon eri toimijoiden välistä yhteistyötä, jolloin myös kokemusasiantuntijuus voisi olla luonnollinen osa lastensuojelutyötä. Hietalan ja Rissasen (2015, 34) mukaan parasta antia asiakkaille onkin ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden yhteistyössä annettu tuki ja apu. Uusitalo (2018, 109) toteaa viitaten mm. Satosaareen (2016), että asiantuntijuutta on hyvä rakentaa yhdessä ammattilaisten kanssa, koska yksittäiset kokemukset eivät ole yleistettävissä.

3.2 Kokemusasiantuntijuus Sippolan koulukodissa

Valtion koulukodit ovat olleet mukana THL:n hankkeessa nimeltä Kokemuksista voimaa. Hankkeen peruslähtökohtana oli mahdollistaa koulukodeissa asuneiden lasten ja koulukotien ohjaajien yhteinen puhe. Puheen mahdollistamisen ideana oli kehittää koulukotien toimintaa vastaamaan enemmän nykyä ja saada entistä enemmän lasten ääntä esille ja kuuluviin. Hankkeeseen osallistui yhteensä 12 Sippolan koulukodissa aiemmin asunutta nuorta. Hankkeen aikana Valtion koulukodeissa sijoituksessa olleet lapset saivat yhteinäistettyä kaikille koulukotinuorille myönnettyt käyttövarat. Lisäksi Sippolan koulukodin lapset tekivät omaohjaajatyöhön työkaluksi unelmatyöskentelymallin.

Kokemuksista voimaa -hankkeesta on valmistunut kaksi tutkimusta. Roppo-
nen (2017) toteaa hankkeen olleen varsin onnistunut, sillä siitä koettiin olevan runsaasti hyötyä koulukotityöhön – sekä työntekijän että lapsen näkökulmasta. Hankkeen myötä kokemusasiantuntijatoimintaa laajennettiin koulukoteihin paikallisesti ja yleinen asenne kokemusasiantuntijatoimintaa kohtaan muuttui positiivisemmaksi. Kohtamäki (2015) tutki vanhempien kokemuksia osallisuudesta ja kokemusasiantuntijuudesta ja hänenkin päätelmänsä kokemusasiantuntijuudesta olivat varsin positiiviset. Vanhemmat kokivat kokemusasiantuntijatoiminnan merkitykselliseksi ja he toivoivat siitä vakiintunutta käytäntöä. Tämä opinnäytetyö sulkee ympyrän, kun aihetta tutkitaan myös ohjaajien näkökulmasta.

Kokemuksista voimaa -hankkeeseen liittyen Pekkarinen (2017) teki selvitystutkimusta koulukotien asemasta ja tehtävästä. Koulukotia käsiteltiin nimenomaan muutosvaiheessa suhteessa lastensuojelun nykytilaan. Tutkimuksessa nostettiin koulukotien omat koulut ja oma opetuslupa erityisasemaan. Koulu-
menestyksen koettiin korreloivan useiden muiden hyvinvointitekijöiden kanssa.

Valtion koulukodeissa käynnistettiin Kokemuksista voimaa -hankkeen loppuvaiheessa paikalliset kokemusasiantuntijaryhmät. Käytäntö on vaihdellut kahden mallin välillä: toisissa koulukodeissa ryhmä nivoutuu yhteen oppilaskunnan kanssa ja toisissa koulukodeissa ryhmä toimii erillisenä. Näiden mallien

lisäksi kokemusasiantuntijoina ovat toimineet koulukodeista jo pois lähteneitä nuoria. He ovat tavanneet yksittäin tai ryhmissä sijoituksessa olevia lapsia eri koulukodeissa. Tapaamiset on koettu positiivisina ja vertaistukea tuottavana toimintana. Toimintaa ovat häirinneet toukokuussa 2018 tietosuojalakiin tulleet muutokset (ks. Tietosuojalaki 1050/2018), joiden myötä kokemusasiantuntijoiden vierailuja koulukodeilla on jouduttu tarkastelemaan uudelleen.

Sippolan koulukodissa kokemusasiantuntijaryhmiä on toiminut kaksi: ensimmäinen oli erillinen ryhmä ja toinen taas oppilaskuntaan kuulunut ryhmä. Erillinen ryhmä koettiin toimivammaksi, sillä kyseisessä mallissa keskiössä oli yksittäisen lapsen kokemukset ja niiden arvostus. Oppilaskunnalla oli useita tehtäviä ja osallisuus keskittyi enemmän vaikuttamiseen. Oppilaskunnan tehtävänä onkin käsitellä kouluun liittyviä, ajankohtaisia aiheita, eikä heillä aina riitä aika tai resurssit keskittyä kokemusasiantuntijuuteen.

Sippolan kokemusasiantuntijaryhmissä on työskennelty sijoitukseen liittyvien teemojen ympärillä tehden asioita yhdessä, muun muassa laittamalla ruokaa ja pelaamalla erilaisia pelejä. Kokemusasiantuntijaryhmissä toimivat lapset ovat olleet työskentelyn ajan sijoituksessa koulukodissa. Ryhmistä saatu tieto on erityisen arvokasta, sillä se valottaa tuoreeltaan kokemusta koulukotisijoituksen arjesta, jolloin myös esille nouseviin kehityskohteisiin voidaan reagoida tehokkaasti. Yksittäisten kokemusasiantuntijoiden vierailut ovat olleet erillisiä tapahtumia, joissa kokemusasiantuntija on tullut tapaamaan sijoituksessa olevia lapsia.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuskysymykset

1. Miten merkityksellistä kokemusasiantuntijuus on koulukodissa tehtävässä lastensuojelutyössä ohjaajan näkökulmasta?
2. Miten kokemusasiantuntijatoimintaa voi kehittää Sippolan koulukodissa?

Vastausten saamiseksi aineistoa kerättiin kyselylomakkeella Sippolan koulukodin henkilökunnalta (liite 2). Tutkimuksen tarkoitus on kartoittaa, miten ohjaajat kokevat kokemusasiantuntijuuden Sippolan koulukodissa ja mitä kehitysehdotuksia heillä mahdollisesti on.

Kokemusasiantuntijuutta voidaan hyödyntää lastensuojelutyössä usealla tavalla. Sippolan koulukotikin on hankkeen kautta ottanut uusia käytäntöjä osaksi arkea. Tutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa kokemusasiantuntijuudesta Sippolan koulukodin käyttöön. Tilaajalla on tarve tutkimustiedolle kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyydestä, sillä kokemusasiantuntijuuden vaikutuksen lastensuojelun kehittämisessä uskotaan olevan suuri. Kokemusasiantuntijuuden voidaan olettaa lisäävän koulukotinuorten osallisuutta. Kun nuorten omia kokemuksia osataan hyödyntää lastensuojelussa, voivat lastensuojelun tulokset parantua, lakien mukainen toiminta edistyä ja nuorten syrjäytymisriski pienentyä. Tämän tutkimuksen kartoituksella ja tuotetulla tiedolla pyritään kehittämään jo olemassa olevia koulukodin toimintatapoja ja palvelumuotoja sekä luomaan uusia toimivampia malleja. Tutkimustietoa voidaan hyödyntää muun muassa ohjaajien tehtävänkuvan painopisteiden tarkastelussa.

4.1 Aineisto ja aineistonkeruu

Tutkimukseen on sisällytetty Sippolan koulukodin ohjaajat sekä erityistason osastoilta (avo-osastot), että erityisen huolenpidon osastoilta (EHO-osastot). Osastojen luonteet eroavat toisistaan merkittävästi. EHO-osastoilla tehtävä kasvatustyö on suljetuissa olosuhteissa hyvin intensiivistä ja verrattain lyhytkaista, sijoitusprosessin ollen enimmillään yhteensä 90 vuorokautta. Avo-osastoilla tehtävä työ on monialaista, pitkäjänteisempää ja myös huomattavasti pitkäkestoisempaa, sillä sijoitukset kestävät noin yhdestä viiteen vuotta.

Aineisto kerättiin anonyymisti nettikyselynä kesäkuussa 2019 Webropol-kyselyohjelmalla. Tilaajan pyynnöstä linkki kyselyyn lähetettiin koko Sippolan koulukodin henkilöstölle sähköpostilla, yhteensä 96 henkilölle. Liitteenä ovat sekä saatekirje että kyselylomake (liite 1, liite 2/1, 2/2 ja 2/3). Tutkimme kokemusasiantuntijatoiminnan merkityksellisyyttä ohjaajien näkökulmasta, jolloin muut vastaajat toimivat referenssinä.

Vaikka vastausaikaa pidennettiin ja kyselypyyntö lähetettiin toistamiseen, jäi vastausprosentti pieneksi. Vastaajia oli 21/96 ($n = 21$). Vastaajista 7 työskentelee ohjaajana avo-osastolla ja 8 erityisen huolenpidon osastolla, jolloin 6

vastaajista ei työskentele ohjaajana ainakaan vastaushetkellä. Myöhemmin tekstissä avo-osaston ohjaajiin viitataan termillä avo-ohjaaja ja erityisen huolenpidon osaston ohjaajiin termillä EHO-ohjaaja. Vastaajista suurin osa oli naisia (14/21): avo-ohjaajista kuusi (6/7) ja EHO-ohjaajista puolet (4/8). (Ks. Taulukko 1.)

Taulukko 1 Vastaajien sukupuoli

	Avo-ohjaaja	EHO-ohjaaja	Joku muu	Yhteensä
Nainen	6	4	4	14
Mies	1	4	2	7
En halua sanoa	0	0	0	0
Yhteensä	7	8	6	21

Vastaajien työkokemus koulukodilla jakautui melko tasaisesti. Avo-ohjaajista suurin osa (5/7) on työskennellyt koulukodilla yli 10 vuotta. Puolet EHO-ohjaajista on työskennellyt koulukodilla 6–10 vuotta. (Ks. Taulukko 2.)

Taulukko 2 Vastaajien työkokemus koulukodilla

	Avo-ohjaaja	EHO-ohjaaja	Joku muu	Yhteensä
Alle vuoden	1	2	2	5
1–5 vuotta	1	2	0	3
6–10 vuotta	0	4	3	7
Yli 10 vuotta	5	0	1	6
Yhteensä	7	8	6	21

Vastaajista yli puolet (14/21) oli kokenut sijaishuollossa kokemusasiantuntijutta työmenetelmänä. Avo-ohjaajia heistä oli runsas kolmannes (5/14), EHO-ohjaajia hieman alle puolet (6/14) ja muita työntekijöitä 3. Lähes kaikkien kokemukset liittyivät kokemusasiantuntijan tapaamiseen (13/14), muut kokemukset liittyivät kokemusasiantuntijakoulutukseen (3/14), kokemusasiantuntijaryhmän vetämiseen (3/14), tapaamisen järjestämiseen tai kokemusasiantuntijan tuntemiseen joko kollegana tai asiakkaana. (Ks. Taulukko 3.) Vastaajista vajaa puolet (9/21) oli kiinnostunut toimimaan kokemusasiantuntijaryhmän vetäjänä.

Taulukko 3 Vastaajien kokemukset kokemusasiantuntijuudesta työmenetelmänä

	Avo-oh- jaaja	EHO-oh- jaaja	Joku muu	Yhteensä
Olen tavannut kokemusasiantuntijaa (vanhempaa tai nuorta)	5	5	3	13
Olen ollut kokemusasiantuntijakoulutuksessa	2	0	1	3
Olen toiminut vetäjänä kokemusasiantuntijaryhmässä	2	0	1	3
Jotain muuta, mitä?	1	1	1	3
- Olen järjestänyt kokemusasiantuntijatapaamisia. - "Entinen" nuori työntekijänä - valtaosa kokemusasiantuntijoista omia oppilaita				

Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymykset olivat väittämiä, joihin vastattiin 4-portaisella Likert-asteikolla. Nummenmaan (2010, 40; 44) mukaan Likert-asteikko sopii tilanteisiin, jossa käytännön syistä tyydytään tarkkuudeltaan vaatimattomaan mitta-asteikkoon, vaikka muuttujaa olisi mahdollista mitata tarkemminkin. Likert-asteikolla mitaaminen on epäjatkuvaa mittaamista, mutta mielipide on jatkuva muuttuja. Lomakkeessa oli runsaasti avoimia kysymyksiä luotettavuuden parantamiseksi ja toisaalta monivalintaväittämien puutteiden paikkaamiseksi. Kvantitatiivisella mittarilla ei saada selville koko totuutta, mutta osa totuudesta (Metsämuuronen 2009, 119).

4.2 Tutkimusote ja aineiston analyysi

Tutkimuksen pääasiallinen lähestymistapa on kvantitatiivinen. Tavallisesti kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin liittyviä kysymyksiä ja se edellyttää riittävän edustavaa otosta. Aineiston keruumenetelmänä käytetään yleensä lomakkeita valmiine vaihtoehtoineen. Määrällisen tutkimuksen avulla ei ole tapana selvittää asioiden syitä, mutta sen avulla saadaan kartoitettua ja kuvattua ilmiöitä. (Heikkilä 2014, 8.) Tässä tutkimuksessa pyritään kartoittamaan kokemuksia ja keräämään ehdotuksia.

Tutkimus on tapaustutkimus, koska siinä tutkitaan kokemusasiantuntijuutta Sippolan koulukodissa. Tapaus ei ole suoraan yleistettävissä. Oleellista on ymmärtäminen. (Metsämuuronen 2006, 210–212.) Erikssonin ja Koistisen (2005, 4; 15) mukaan tapaustutkimuksessa voi käyttää määrällistä aineistoa ja analyysimetodeja voi olla useita. Tutkimus on myös intensiivinen tapaustutkimus, koska se koskee ainoastaan Sippolan koulukotia.

Aineistoa analysoitiin suljettujen kysymysten osalta kvantitatiivisin metodein. Pääosin tarkastelua tehtiin suorien jakaumien ja keskiarvojen avulla. Myös ristiintaulukointia tehtiin, kun haluttiin erotella vastauksia taustatekijöiden mukaan. Tärkein taustatekijä tutkimuskysymysten kannalta oli ”asema koulukodissa”, jolloin löydettiin mahdolliset erot avo- ja EHO-ohjaajien vastauksista. Taulukoinnissa ja analyysissa hyödynnettiin Webropol-ohjelmaa. Nummenmaa (2010, 59–60) toteaa, että yksinkertaisin tapa kuvailla aineisto on laskea erisuuruisten havaintojen frekvenssejä ja Metsämuurosen (2006, 347) mukaan ristiintaulukointi on alkeellisin keino pyrkiä löytämään yhteyttä kahden eri muuttujan välillä. Koska vastaajien määrä oli alhainen, käytettiin vain frekvenssejä prosenttien sijaan.

Avoimet kysymykset analysoitiin kvalitatiivisesti sisällönanalyysilla, jolloin aineisto saatiin järjestettyä siten, että siitä voitiin poimia tietoa ja tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä. Analyysissa käytettiin Tuomen ja Sarajärven (2009) esittelemää teoriaohjaavaa sekä teorialähtöistä sisällönanalyysimallia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93; 103; 113–119.) Mallissa on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, kun teoria toimii analyysin ja luokittelun apuna. Teoreettiset käsitteet ovat jo valmiina olemassa, mutta analyysi ei ole teoriaa testaavaa. Käytännössä yläluokat ovat valmiina, mutta alaluokat etsitään aineistolähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–108; 117.) Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä luokittelu perustuu teoriasta löytyvään viitekehykseen. Tällöin luokittelu lähtee siitä, että aineistosta poimitaan valittuun analyysirunkoon sopivia ilmaisuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113–115.)

Sisällönanalyysi alkoi lukemalla avoimien kysymysten vastaukset useaan kertaan läpi. Teoriaohjaavasti pääluokaksi valikoitui osallisuus. Osallisuus tuli selkeästi esille teoriassa ja se luo pohjan kokemusasiantuntijuudelle. Osallisuutta

voidaan pitää tärkeänä elementtinä tässä tutkimuksessa. Osallisuudesta oli myös valmiiksi avoin kysymys lomakkeessa. Vastauksista etsittiin kaikki kommentit, jotka liittyivät osallisuuteen. Kommentit pelkistettiin ja niitä luokiteltiin lisää, jolloin lopulta päädyttiin kolmeen yläluokkaan. (Ks. Taulukko 4.)

Taulukko 4. Esimerkki teoriaohjaavasta analyysipolusta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<i>Kokemusasiantuntijan tapoamisen mahdollistaminen on sijoitetulle lapselle osallisuutta ja ennen kaikkea mahdollisuutta vaikuttaa omaan sijoitukseen, siitä selviytymiseen.</i>	Kokemusasiantuntijan tapoaminen antaa mahdollisuuden vaikuttaa omaan sijoitukseen.	Mahdollisuus vaikuttaa	Vaikuttaminen
<i>Nuorella on mahdollisuus vaikuttaa arkeen, juhlaan ja harrastusmahdollisuuksiin.</i>	Nuori voi vaikuttaa omaan elämäänsä.		
<i>... ja häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteensä saa hyväksyntää myös silloin kun hän on eri mieltä.</i>	Nuorta kuunnellaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon.	Kuunteleminen, mielipiteiden kuunteleminen ja huomioon ottaminen	Kuulluksi tuleminen
<i>... nuoret saavat äänensä kuuluville</i>	Nuori saa äänensä kuuluville.	Kuunteleminen, Mahdollisuus puhua ja ilmaista mielipide	
<i>Nuori on mukana tekemässä häntä koskevia suunnitelmia ja päätöksiä.</i>	Nuori on mukana ja osallistuu omien asioiden päätöksenteossa.	Nuori osallistuu ja häntä osallistetaan	Osallistuminen
<i>Nuorta osallistetaan häneen liittyvissä asioissa ja päätöksissä.</i>	Nuorta kannustetaan osallistumaan omien asioiden päätöksenteossa.		

Kokemusasiantuntijatoiminnan kehityskohteita etsiessä käytettiin valmista jaottelua eri rooleihin. Analyysi ja luokittelu tehtiin teorialähtöisesti Meriluodon (2015, 55) laatimaan valmiiseen rooli- ja tehtäväjaotteluun perustuen. Jaottelun kategoriat ovat auttajat, kehittäjät ja vaikuttajat. Käytännössä vastauksista alleviivattiin värikoodein rooleihin liittyviä ehdotuksia. Tämän jälkeen ehdotukset luokiteltiin analyysirunkoon kolmen kategorian alle. Tarvittaessa olisi muodostettu uusia kategorioita. Kaikista vastauksista etsittiin myös muita ilmaisuja toiveisiin ja kehittymiseen liittyen. Nämä lisättiin analyysirunkoon. Lopuksi teimme johtopäätöksiä.

5 TULOKSET

5.1 Nuorten osallisuuden näkyminen

Kaikki kyselyyn osallistuvat vastasivat avoimeen kysymykseen osallisuuden näkymisestä kohtaamassaan lastensuojelutyössä. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysilla. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin jälkeen päädyttiin kolmeen yläluokkaan: vaikuttaminen, kuulluksi tuleminen ja osallistuminen. Nämä luokat menevät osin päällekkäin ja mahdollistavat toisensa. Muutamat referenssi-vastaajista olivat sitä mieltä, ettei osallisuus näy ollenkaan tai se on hyvin vähäistä.

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että nuoret saavat vaikuttaa asioihin koulukodissa. Koulukoti on luonut käytänteitä, jotta vaikuttaminen mahdollistuu. Vaikutusmahdollisuudet kohdistuvat vastaajien mukaan lapsen omaan elämään, sijoitukseen ja selviytymiseen, mutta myös konkreettisiin valintoihin tekemisistä ja toiminnoista.

Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa yksikön tapahtumiin ja arkeen pienilläkin valinnoilla ja toiveilla. Tätä kautta heillä on myös mahdollisuus vaikuttaa omaan kokemukseen sijaishuollon aikana.

Kuulluksi tuleminen mahdollistaa lasten vaikuttamisen. Vastauksissa painottui lapsen tunne kuulluksi tulemisesta ja toisaalta lapsen arvostaminen ja hyväksyminen sellaisena kuin hän on. Kokouksissa ja palavereissa lapsi saa olla äänessä. Lasten kanssa keskustellaan ja heiltä kysytään mielipiteitä, joita arvostetaan ja otetaan huomioon.

Lasten mielipiteitä kysellään, kuunnellaan ja ne otetaan mahdollisuuksien mukaan heidän päätöksissä huomioon. Lasten osastokokoukset, omatiimit.

... hän tulee hyväksytyksi omine erikoisuuksineen ja häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteensä saa hyväksyntää myös silloin kun hän on eri mieltä. Hänen murheensa tulevat kuulluksi ja hän saa aiheuttaa iloa muissa.

Osallisuus näkyy myös lasten osallistumisena tai mahdollisuutena osallistua. Lapset osallistuvat arjen toimintoihin, mutta myös heitä koskevien suunnitelmien ja päätösten tekoon. Siten osallistuminen nivoutuu vaikuttamiseen ja

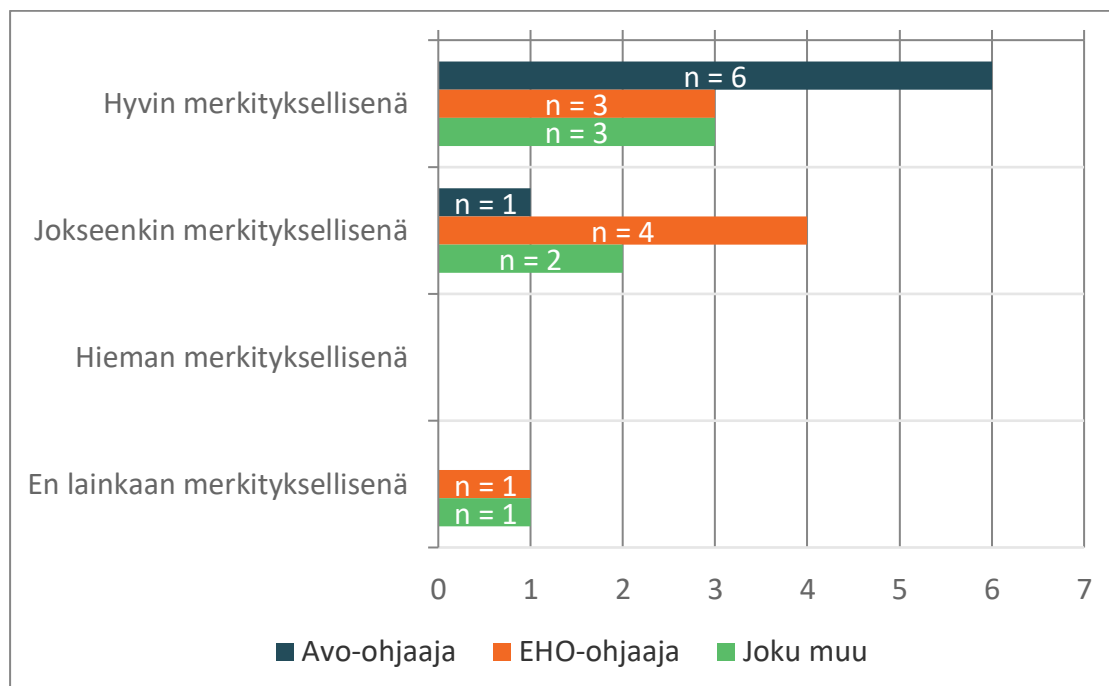
kuulluksi tulemiseen. Käytänteisiin kuuluu myös lasten aktiivinen osallistaminen.

Nuoret voivat vaikuttaa oman arjen, harrastusten ja perheen tapaamisten suunnitteluun yhdessä työntekijöiden kanssa. Nuoret osallistuvat asiakas-suunnitelmapalaveriin, joissa saavat oman äänensä kuuluville.

Nuorta osallistetaan häneen liittyvissä asioissa ja päätöksissä.

5.2 Kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyys

Vastaajat pitivät kokemusasiantuntijuutta pääosin merkityksellisenä: yli puolet vastaajista (12/21) piti sitä hyvin merkityksellisenä ja kolmasosa (7/21) piti sitä jokseenkin merkityksellisenä. Kaksi vastaajista ei pitänyt kokemusasiantuntijuutta lainkaan merkityksellisenä. Kuvassa 1 näkyy vastaukset jaoteltuna aseman mukaan: avo-osastojen ohjaajat (N = 7), erityisen huolenpidon osastojen ohjaajat (N = 8) sekä joissain muissa tehtävissä toimivat henkilöt (N = 6).

Kuva 1. Kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyyden kokeminen

Avo-ohjaajista lähes kaikki (6/7) ja EHO-ohjaajista muutama (3/8) koki kokemusasiantuntijuuden hyvin merkityksellisenä. Puolet EHO-ohjaajista piti kokemusasiantuntijuutta jokseenkin merkityksellisenä. Yksi EHO-ohjaaja ei pitänyt kokemusasiantuntijuutta lainkaan merkityksellisenä. Hän perusteli avoimessa vastauksessa näkemyksensä sillä, että kokemusasiantuntija katsoo asiaa vain

oman näkemyksensä ja tunteidensa pohjalta, eikä perusta toimintaansa tutkituun tietoon. Kuitenkin myös tämä EHO-ohjaaja näkee merkityksellisenä nuoren osallisuuden ja pitää jokaista nuorta kokemusasiantuntijana oman kuntoutumisensa suhteen.

Suurin osa heistä, joilla oli työkokemusta koulukodilla alle vuoden tai yli kymmenen vuotta, kokivat kokemusasiantuntijuuden hyvin merkityksellisenä. He, jotka olivat työskennelleet koulukodilla 6–10 vuotta, pitivät asiantuntijuutta pääsääntöisesti jokseenkin merkityksellisenä. 1–5 vuotta koulukodilla työskennelleiden vastaukset merkityksellisyyden kokemiseen olivat “hyvin merkityksellisenä”, “jokseenkin merkityksellisenä” ja “ei lainkaan merkityksellisenä”.

Vastaajista he, jotka kokivat kokemusasiantuntijuuden merkityksellisenä, perustelivat merkityksellisyyttä Likert-asteikolla valmiiden väittämien avulla. Tähän vastasi 14 ohjaajaa. Lisää tai muita perusteluja merkityksellisyydelle vastaajat pystyivät antamaan vielä avoimessa tekstikentässä. Taulukossa 5 näkyy, että kaikki avo-ohjaajat (7/7) kokevat nuoren saavan ymmärrystä omille tunteilleen tapaamalla kokemusasiantuntijaa ja että kokemusasiantuntijan tapaaminen auttaa nuorta käsittelemään omaa sijoitustaan positiivisemmin. (Ks. Taulukko 5.)

Taulukko 5. Nuori saa ymmärrystä ja apua käsitellä sijoitustaan positiivisemmin.

Koen, että nuori saa ymmärrystä omille tunteille tapaamalla kokemusasiantuntijaa, sekä kokemusasiantuntijan tapaaminen auttaa nuorta käsittelemään omaa sijoitustaan positiivisemmin.	Samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Eri mieltä
Avo-ohjaaja	7	0	0	0
EHO-ohjaaja	6	1	0	0
Joku muu	5	0	0	0
Yhteensä	18	1	0	0

EHO-ohjaajistakin suurin osa on väittämän kanssa samaa mieltä (6/8) ja yksi vastaaja (1/8) on hieman samaa mieltä. Avoimessa vastauskentässä yksi avo-

ohjaajista painottaa lisäksi kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyyttä siinä, että nuori saa apua hyväksyä oma sijoituksensa.

Taulukossa 6 vastaavasti näkyy, että kaikki EHO-ohjaajat kokevat, että kokemusasiantuntijuudesta on vertaistukiapua nuorelle.

Taulukko 6. Nuori saa vertaistukiapua.

Koen, että kokemusasiantuntijuudesta on vertaistukiapua nuorelle.	Samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Eri mieltä
Avo-ohjaaja	6	1	0	0
EHO-ohjaaja	7	0	0	0

Avo-ohjaajista lähes kaikki (6/7) ovat väittämän kanssa samaa mieltä ja yksi (1/7) hieman samaa mieltä. (Ks. Taulukko 6.)

Suurin osa sekä avo- että EHO-ohjaajista ovat samaa mieltä, että kokemusasiantuntijuus lisää luottamusta lastensuojelutyössä nuoren ja ohjaajan välillä.

Taulukko 7. Luottamus nuoren ja ohjaajan välillä lisääntyy.

Koen kokemusasiantuntijuuden lisäävän luottamusta lastensuojelutyössä nuoren ja ohjaajan välillä.	Samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Eri mieltä
Avo-ohjaaja	6	1	0	0
EHO-ohjaaja	5	2	0	0

Avo-ohjaajista lähes kaikki (6/7) ja EHO-ohjaajistakin suurin osa (5/8) ovat väittämän kanssa samaa mieltä. (Ks. Taulukko 7.)

Ohjaajista suurin osa kokee saavansa kokemusasiantuntijatyöstä vahvistusta omalle työtavalleen kohdata nuoria. EHO-ohjaajista kaksi on tämän väittämän kanssa kuitenkin hieman eri mieltä ja loput samaa tai hieman samaa mieltä.

Taulukko 8. Saan vahvistusta omalle työtavalleni kohdata nuoria.

Koen saavani kokemusasiantuntija-työstä vahvistusta omalle työtavalleni kohdata nuoria.	Samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Eri mieltä
Avo-ohjaaja	5	2	0	0
EHO-ohjaaja	3	3	1	0

Suurin osa (5/7) avo-ohjaajista on samaa mieltä ja vajaa kolmannes (2/7) hieman samaa mieltä väittämän kanssa. (Ks. Taulukko 8.) Avoimessa vastauksentässä yksi EHO-ohjaaja kokee merkityksellisenä, että saa nähdä oman työn "tuloksia" ja että kokemusasiantuntijuus tuo uskottavuutta nuorille.

Lisäksi avoimissa vastauksissa tulee esille, että ohjaajat pitävät kokemusasiantuntijuutta merkityksellisenä. Kokemusasiantuntijatoiminta merkitsee osallisuuden vahvistamista ja luo kehitysmahdollisuuksia.

"Onneksi jotkut lähtevät nuoret uskovat meidän työhön ja sitä kautta haluavat jakaa kokemuksiaan sijoituksessa olevien kanssa. Heidän kokemuksillaan on suuri rooli siihen, miten sijoituksessa olevat nuoret suhtautuvat meihin ja meidän tekemään työhön."

5.3 Kokemusasiantuntijuuden kehittäminen

Keräsimme sisällönanalyysilla tutkimuskysymysten avoimista kysymyksistä ohjaajien sekä muiden kyselyyn vastanneiden antamia kehitysehdotuksia kokemusasiantuntijuuteen liittyen.

Yleisin kehitys- tai parannusehdotus oli kokemusasiantuntijatoiminnan lisääminen, säännöllistyminen ja saatavuuden parantaminen. Osa toivoi, että nuori pääsisi säännöllisesti tapaamaan kokemusasiantuntijaa, jopa aina halutesaan niin, että asiantuntija olisi koulukodilla koko ajan saatavilla. Osalla toive kohdistui säännöllisiin kokemusasiantuntijavierailuihin, jolloin asiantuntija voisi osallistua esimerkiksi kokouksiin. Kokemusasiantuntijatoiminnasta toivottiin vakiintunutta käytäntöä ja sen jatkuvaa kehittämistä pidettiin tärkeänä.

Vastaajilta kysyttiin mielipidettä siitä, kuinka usein sijoituksessa olevan nuoren tulisi voida tavata kokemusasiantuntijaa. Viisi henkilöä (5/21) vastasi "Aina

kun mahdollista”, hieman yli puolet (12/21) ”Muutaman kerran vuodessa” ja neljä henkilöä (4/21) ”Kuukausittain”.

Toiseksi yleisin kehityskohde oli kokemusasiantuntijuuden tutuksi tekeminen, siitä tiedottaminen, kouluttaminen ja sitä kautta motivoiminen. Kokemusasiantuntijoiden kokemukset tulisi välittää koko henkilökunnalle ja mahdollisesti kehittää koulukodin toimintaa niiden pohjalta. Kun asiantuntijatoiminta on tuttua, rohkaistuu useampi sitä käyttämään.

Taulukko 9. Kehitysehdotukset kokemusasiantuntijaroleittain

Auttajaroolissa	Yksilötapaamisia kokemusasiantuntijan kanssa
	Kokemuskuumi
	Vertaistukihenkilö
	Tarinan kerronnallinen työskentely ryhmissä
	Tapaamisia pienryhmässä
	Vertaisryhmätoiminta, joissa kokemusasiantuntija mukana
	Vertaisviikonloppuja, joissa kokemusasiantuntija mukana
	Ohjaajaksi palkataan sijaishuollossa ollut nuori
Kehittäjäroolissa	Kokemusasiantuntija mukana osastokokouksissa
	Kokemusasiantuntijavierailut koulukodilla
	Entisten koulukotinuorten kokemusten kuuleminen, kerääminen, tietoon saattaminen sekä huomioon ottaminen esim. omaohjaajatyön kehittämisessä
	Kokemusasiantuntijan ottaminen mukaan vanhempien ohjaukseen esim. Voikukkia-ryhmiin tai vertaisviikonloppuihin.
Vaikuttajaroolissa	Tiedotustilaisuuksia
	Koulutustilaisuuksia
	Kokemusasiantuntijavierailut
	Nuorten kuunteleminen ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen, osallistaminen

Roolijaon ei tarvitse olla jäykkä ja moni ehdotus sopii useampaan rooliin.

Vastaajista kolmasosalla ei ollut kokemusta kokemusasiantuntijuudesta sijaishuollossa. Selvästikään kaikki eivät olleet kiinnostuneita, tai motivoituneita kehittämään kokemusasiantuntijatoimintaa. Yksi referenssivastaajista piti asiaa ”joutavana höpinänä” ja kehittämis ehdotuksena oli koko toiminnan lopettaminen.

Avoimista vastauksista löytyvät konkreettiset kehitystoiveet jaoteltiin Meriluodon (2015, 55) tekemän valmiin rooli- ja tehtäväjaottelun mukaan auttajiin, kehittäjiin ja vaikuttajiin (Ks. Taulukko 9).

5.4 Tulosten yhteenveto

Kyselyn tärkeimmäksi taustamuuttujaksi muodostui asema koulukodilla ja muut taustamuuttajat eli sukupuoli ja työkokemus koulukodilla jäivät merkityksettömiksi. Vastaajista 7 työskenteli avo-osastolla, 8 EHO-osastolla ja 6 muussa asemassa. Vastaukset päätettiin erotella vastaajien aseman mukaan. Vastaajista yli puolella oli kokemusta kokemusasiantuntijuudesta työmenetelmänä; pääasiassa heidän kokemuksensa liittyi kokemusasiantuntijan tapaamiseen. Avo-ohjaajista kahdella ja yhdellä muissa tehtävissä olevalla työntekijällä oli kokemusasiantuntijakoulutus, mutta EHO-ohjaajista ei kenelläkään.

Kyselyyn vastanneiden näkemys on, että nuorten osallisuus näkyy Sippolan koulukodissa vaikuttamisena, kuulluksi tulemisena sekä aktiivisena osallistumisena. Tätä selvitettiin, koska osallisuuden näkyminen on tärkeä osa kokemusasiantuntijatoimintaa ja toisaalta kertoo osallisuuden tämän hetkisestä tilasta. Osallisuus on kokemusasiantuntijuuden kulmakivi, mutta toisaalta myös kokemusasiantuntijatoiminta vahvistaa osallisuutta. Lapset ja nuoret saavat vastaajien mukaan vaikuttaa asioihin koulukodissa, heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Heitä myös osallistetaan ja otetaan mukaan toimintoihin.

Ehdottomasti suurin osa piti kokemusasiantuntijuutta merkityksellisenä. Avo-ohjaajat pitivät sitä jossain määrin merkityksellisempänä kuin EHO-ohjaajat. Kaikki avo-ohjaajat ja lähes kaikki EHO-ohjaajat olivat sitä mieltä, että nuori saa ymmärrystä omille tunteilleen tapaamalla kokemusasiantuntijaa ja että kokemusasiantuntijan tapaaminen auttaa nuorta käsittelemään omaa

sijoitustaan positiivisemmin. Kaikki EHO-ohjaajat ja lähes kaikki avo-ohjaajat kokivat, että kokemusasiantuntijuudesta on vertaistukiapua nuorelle. Molemmat ohjaajaryhmät kokivat, tosin avo-ohjaajat hieman enemmän, että kokemusasiantuntijuus lisää luottamusta lastensuojelutyössä nuoren ja ohjaajan välillä. Tuloksista on nähtävissä, että EHO-ohjaajat eivät koe saavansa kokemusasiantuntijatyöstä niin paljon vahvistusta omalle työtavalle kohdata nuoria kuin avo-ohjaajat.

Kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämisehdotukset Sippolan koulukodissa on mahdollista jakaa kokemusasiantuntijarooleihin: auttajiin, kehittäjiin ja vaikuttajiin. Eniten ehdotuksia tuli auttajatoimintaan, esimerkiksi yksilö- tai ryhmätapaamiset. Toisaalta ehdotuksia tuli myös kehittäjätoimintaan, esimerkiksi kokemusasiantuntijan hyödyntäminen kokouksissa ja tilaisuuksissa sekä vaikuttajatoimintaan kuten koulutukset ja osallistaminen. Yleisin parannusehdotus oli kokemusasiantuntijatoiminnan lisääminen, säännöllistyminen ja saatavuuden parantaminen. Toiseksi yleisin toive oli sen tutuksi tekeminen, tiedottamisen parantaminen, kouluttaminen ja motivoiminen.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyydestä Sippolan koulukodin käyttöön, mutta heti alussa tuli esille haasteita tarvittavien lupien kanssa. THL:n linjauksen mukaan sijoitettuja ja lastensuojelun piirissä olevia lapsia ei saanut tutkia ilman tutkimuseettistä ennakkoarviointia ja rekisteriselostetta, joten kyselyä ei tehty lapsille. Samalla perusteella ei myöskään sijoituksen jo päättäneitä, nykyään kokemusasiantuntijatoiminnassa mukana olevia täysi-ikäisiä tutkittu, vaan lopulta kysely suunnattiin pelkästään työntekijöille.

Tutkimus osoitti, että kokemusasiantuntijuus nähtiin pääosin merkityksellisenä ja koettiin tärkeänä toimintana koulukodissa tehtävässä lastensuojelutyössä. Ohjaajien näkökulmasta katsottuna avo-osastojen ohjaajat pitivät kokemusasiantuntijuutta hieman merkityksellisempänä kuin EHO-osaston ohjaajat. Osastojen välisten vastuserojen pääteltiin johtuvan osastojen luonteen eroavaisuuksista. EHO-osastolle sijoitetun lapsen tilanne on usein akuutissa kriisissä

jaksolle tultaessa, jolloin kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen on vaikeaa.

Merkityksellisyys tulee esille esimerkiksi siinä, että nuoren koetaan saavan apua kokemusasiantuntijatoiminnasta: ymmärrystä omille tunteilleen ja tukea sijoituksen käsittelyyn positiivisemmassa valossa. Kokemusasiantuntijatoiminta koulukodissa voidaan katsoa tärkeäksi ja merkitykselliseksi, koska se murtaa perinteistä puhumattomuuden kulttuuria (vrt. Eronen 2012). Myös vertaistuen katsottiin olevan tärkeä elementti kokemusasiantuntijuudessa. Lisäksi merkityksellisyyttä kokemusasiantuntijuudelle antaa ohjaajien kokemus siitä, että kokemusasiantuntijuus lisää luottamusta nuoren ja ohjaajan välille. Ropponen (2017) on saanut vastaavanlaisia positiivisia tuloksia tutkimuksessaan; kokemusasiantuntijatoiminta on vaikuttanut myönteisesti työskentelyyn koulu-kodeissa. Kokemusasiantuntijaryhmässä työskentely vahvisti motivaatiota ja arvostusta työtä kohtaan. Ropposen (2017) mukaan ohjaustyössä merkitykselliseksi nousivat osallisuus ja avoimuus.

Sippolan koulukodilla kokemusasiantuntijuus arjessa näkyy lasten ja nuorten osallisuutena. Tutkimuksen mukaan osallisuus näyttäytyy nuorten mahdollisuutena vaikuttaa, heidän aitona kuuntelemisena ja aktiivisena osallistumisena. Lapsia ja nuoria pidetään omien asioidensa asiantuntijoina ja he voivat jakaa ohjatusti kokemuksiaan saaden siten itsekin vertaistukea. Kokemusasiantuntijuus voi lisätä lasten ja nuorten kuulluksi tulemisen tunnetta ja osallisuutta. Pösön (2004) mukaan koulukodissa elävät lapset ovat ilmaisseet kokemuksia sivuun jäämisestä ja että he eivät saa ääntään kuuluville. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015) suosittelevatkin kokemusasiantuntijuutta toimintamuotona erityisesti koulukotiin. Tosin Hakalehto (2018) aiheellisesti muistuttaa vetovastuun lapsen ja nuoren osallisuudesta olevan aina aikuisella, siis käytännössä omaohjaajalla.

Tutkimuksesta saatuja kehittämissuhteita on mahdollista hyödyntää koulukodin toiminnan kehittämisessä, sekä ohjaajien tehtävänkuvan painopisteiden tarkastelussa. Esimerkiksi kokemusasiantuntijatoiminnasta toivottiin vakiintunutta toimintatapaa, jota olisi säännöllisesti ja helposti saatavilla. Tämä vaatisi kokemusasiantuntijuuden tutuksi tekemistä ja kouluttamista, jotta sitä voitaisiin tehokkaasti käyttää muun muassa omaohjaajatyöhön. Koko työyhteisön tulisi

motivoitua ja sitoutua toimintatapaan, mutta tällä hetkellä ainoastaan kahdella ohjaajista on kokemusasiantuntijakoulutus. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että roolit kokemusasiantuntijatoiminnassa voivat olla epäselviä ja kokemusasiantuntijatoiminnan hyödyntäminen rakenteiden puuttuessa voi olla haasteellista. Toiminta hakee vieläkin muotoaan, rooleja kehitetään ja toimintaa määritellään. (Borg ym. 2017; Hietala & Rissanen 2015; Rissanen 2015; Meriluoto 2015).

Pekkarisen (2017) mukaan koulukodissa olleiden nuorten jälkiseuranta ja -huolto on puutteellista ja sitä olisi hyvä kehittää. Kokemusasiantuntijuus voisi olla yksi kehityskeino kehityskohteen ohella. Koulukodissa asuneet nuoret palaisivat kokemusasiantuntijoina auttaja-, kehittäjä- tai vaikuttajaroolissa, jolloin myös jälkiseuranta mahdollistuisi. Tässäkin tutkimuksessa voidaan olettaa, ettei kaikilla vastaajista ollut käsitystä, missä eri rooleissa kokemusasiantuntijutta voidaan kehittää. Kehitystoimenpiteitä kehiteltäessä tulisi miettiä, millaista kokemusasiantuntijatoimintaa lisätään, otetaan käyttöön tai säännöllistetään. Panostetaanko kokemusasiantuntijatoimintaan auttajaroolissa, kehittäjäroolissa vai vaikuttajaroolissa? Priorisoidaanko ulkopuolisia kokemusasiantuntijoita vai koulutetaanko "omia"? Joka tapauksessa toiminnan tulisi olla systemaattista ja pitkällä tähtäimellä eteenpäin vievää. On myös otettava huomioon, että kokemusasiantuntijalla on oikeus lopettaa toiminta milloin tahansa. Jatkuvuuden turvaamiseksi koulukotien kokemusasiantuntijatoiminnan tulisikin olla resursseja "tuottavaa", jotta uusia kokemusasiantuntijoita saataisiin lopettavien tilalle.

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta mitataan yleensä validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetin, eli pätevyyden avulla tarkastellaan, onko tutkittu sitä mitä piti ja onko mittaus kohdistettu tutkittavan ilmiön siihen ominaisuuteen, jota piti mitata. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa sitä, onko tutkimus yleistettävissä, kun taas sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen omaa luotettavuutta. Reliabiliteetti, eli luotettavuus viittaa tutkimuksen toistettavuuteen. Se ilmaisee kuinka luotettavasti käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa haluttua ilmiötä ja kuinka toistettavia tulokset olisivat. Esimerkiksi satunnaisvirheet, jotka aiheutuvat epätarkkuudesta mittaamisessa, vähentävät reliabiliteettia ja reliabiliteetti olisikin hyvin heikko, jos saadut tulokset perustuisivat vain sattumaan. Satunnaisvirheiden lisäksi tutkimuksen luotettavuutta heikentävät

systemaattiset virheet, joita aiheuttavat esimerkiksi vastaustaipumukset, arviointivirheet tai se, että mittari mittaa jotain muuta kuin mitattavaksi asetettua ominaisuutta. Myös käsitteiden huono operationaalistaminen ja teorian puute heikentävät tutkimusta. (Metsämuuronen 2009, 65–67; 74, Väisänen 2006, 44–45.)

Tutkimustehtävät muokkaantuivat työn edetessä pysyen kuitenkin perusajatuksiltaan hyvin samankaltaisina. Verkkokyselylomakkeen tekeminen oli teoriaan pohjautuva kehitysprosessi, eikä lopullisesta versiosta jäänyt puuttumaan mitään. Pidempi lomake olisi voinut jopa karsia vastaajien määrää entisestään. Kysymykset olivat selkeät ja mittasivat pääosin oikeaa asiaa, vaikka osallisuus hieman korostuikin. Palautteen perusteella kyselyyn oli helppo vastata ja anonyymisti vastaamisen mahdollisuus koettiin tärkeäksi. Avoimet vastaukset paransivat tutkimuksen luotettavuutta, koska niissä vastaajien oma ”ääni” tuli paremmin esille, kuin mitä pelkät jäykät vastausvaihtoehdot olisivat mahdollistaneet. Tutkimuksen yleistettävyyteen ei edes pyritty. Pietarisen (2002, 58–69) mukaisesti tutkimusaihe ja tavoitteet olivat eettisesti hyvin kestäviä. Anonyymiyys säilyi tuloksissa ja tutkimukseemme osallistuminen oli vapaaehtoista. Kertynyt data tuhotaan välittömästi tutkimuksen julkaisun jälkeen.

Kysely lähetettiin sähköpostilla toukokuun alussa, mikä osoittautui huonoksi ajankohdaksi, sillä osalla henkilökunnasta kesälomat olivat jo ehtineet alkaa. Vaikka kysely lähetettiin vielä uudelleen, jäi vastaajamäärä valitettavan alhaiseksi. Paremmin ajoitettuna kyselyyn olisi todennäköisesti saatu enemmän vastaajia. Toinen alhaiseen vastaajamäärään mahdollisesti vaikuttanut tekijä oli tiedon puute siitä, mitä kokemusasiantuntijuus koulukodilla on tai voisi olla. Tämä nousi esiin myös kokemusasiantuntijuuden kehittämiseen liittyvissä vastauksissa. Niissä kokemusasiantuntijoiden tiedon saatavuutta pidettiin tärkeänä. Myös kouluttautuminen kokemusasiantuntijuuteen liittyen nähtiin tärkeässä roolissa kehittämisen kannalta. Vastaajien kokemusasiantuntijakoulutuksen vähyydestä johtuva tiedon puute saattaa jossain määrin heikentää tutkimuksen luotettavuutta.

Opinnäytetyöprosessin aikana Valtion koulukodeilla on alkanut uusi koulutus ”Arjen osallisuuden työkalut”, jonka tarkoituksena on edistää lasten

osallisuutta vahvistavia työkäytäntöjä Valtion koulukodeissa. Kehittämispö-
sessin taustalla on kansallisen ohjauksen linjaus, jonka keskeisenä tehtävänä
on kasvatuskulttuurin muutoksen tukeminen. Tästä syntyy myös potentiaali-
nen jatkotutkimusaihe kokemusasiantuntijuuden ja arjen osallisuuden työkalu-
jen välisestä yhteydestä ja sen merkityksellisyydestä tai käytännön työnä sen
vakiinnuttaminen koulukotityöhön jokaisessa koulukodissa (opas).

LÄHTEET

Barkman, J., Inkinen, H., Isoniemi, S. & Vario, P. 2017. Muutosvoimaa. Kohti nuorten kokemusasiantuntijuutta lastensuojelussa. Opas- ja käsikirja nro 3/2017. Jyväskylä: Pesäpuu ry.

Borg, M., Sjäfell, T., Ogundipe, E. & Bjørklyhaug, K. 2017. Brukeres erfaringer med hjelp og støtte fra erfaringsmedarbeidere innen psykisk helse og rus. Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse 2017:2. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.erfaringskompetanse.no/wp-content/uploads/2017/06/Forskningsrapport-Brukeres-erfaringer-med-hjelp-og-st%C3%B8tte-fra-erfaringsmedarbeidere-innen-psykisk-helse-og-rus.pdf> [viitattu 1.12.2018].

Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Julkaisuja 4. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Eronen, T. 2012. Lastenkoti osana elämäntarinaa. Narratiivinen tutkimus lastenkodissa asuneiden kertomuksista. Acta Universitatis Tamperensis 1713. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Gillard, S., Edwards, C., Gibson, S., Owen, K. & Wright, C. 2013. Introducing peer worker roles into UK mental health service teams: a qualitative analysis of the organizational benefits and challenges. BMC Health Serv Res. 2013 May 24. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/1472-6963-13-188> [viitattu 1.12.2018].

Hakalehto, S. 2018. Lapsioikeuden perusteet. Helsinki: Alma Talent Oy.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9.uud.p. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hietala, O. & Rissanen, P. 2015. Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta. Helsinki: Kuntoutussäätiö & Mielenterveyden keskusliitto.

Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö: kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Ympäristöministeriö.

Kohtamäki, S. 2015. Kokemuksista voimaa -hanke. Vanhemmat kehittämässä koulukodin toimintaa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan ylempi koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98885/Kohtamaki_Sari.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 19.5.2019].

Kyrönseppä, U., Rautiainen, J-M. & Airio, T. 1990. Omahaohitajamenetelmä. Lastensuojelun laitoshuollon neuvottelukunnan julkaisuja 3. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Kyrönseppä, U., Rautiainen J-M. 1993. Lapsi laitoksessa. Porvoo: WSOY.

Laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä 1379/2010.

Lastensuojelun laatusuositus 2014. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3488-7> [viitattu 3.3.2019].

Lastensuojelulaki 417/2007.

Manninen, M. 2013. Koulukotiin sijoitettujen nuorten psykiatrinen oirekuva ja ennuste. Tampereen Yliopistopaino Oy. Väitöskirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-968-8> [viitattu: 27.8.2018].

Mayer, C. & McKenzie, K. 2017. '...it shows that there's no limits': the psychological impact of co-production for experts by experience working in youth mental health. *Health and Social Care in the Community* 25 (3), 1181–1189. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/hsc.12418> [viitattu 1.12.2018].

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Opiskelijalaitos. Helsinki: International Methelp Ky. 4. painos.

Metsämuuronen J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Tutkijalaitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015. Mikä osallisuus, mikä kokemusasiantuntijuus? Teoksessa: Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) *Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 19. Saatavissa: http://www.ejulkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/#pid=32 [viitattu 1.12.2018].

Meriluoto, T. 2015. Tuumasta toimeen: Mitä osallisuus ja kokemusasiantuntijuus on arjessa? Teoksessa: Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) *Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 55–72. Saatavissa: http://www.ejulkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/#pid=32 [viitattu 1.12.2018].

Niskala, A. & Savilahti, T. 2014. Kokemusasiantuntijuus kehittäjäasiakas-, kokemuskouluttaja- ja vertaistukitoiminnassa. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/422402/b0428880-c07c-457f-81cd-4b3f22801511> [viitattu 11.10.2018].

Nuorisolaki 1285/2016.

Nummenmaa L. 2010. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Hämeenlinna: Tammi.

Paakkunainen, K. (2005). Kuuluiko nuorten ääni kunnallisvaaleissa 2004? Vaalien aktiiveista, passiiveista ja poliittista aktiivisuutta inspiroivista tekijöistä. Helsinki: Opetusministeriö.

Pekkarinen, E. 2017. Koulukoti muutoksessa. Selvitys koulukotien asemasta ja tehtävistä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa: Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 58–69.

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23. Helsinki. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-756-7> [viitattu 12.8.2019].

Pösö, T. 2018. Experts by experience infusing professional practices in child protection. In: Falch-Eriksen, A. & Back-Hansen, E. (edit.) Human rights in child protection. Implications for professional practice and policy. Open access, 111–126.

Pösö, T. 2004. Vakavat silmät ja muita kokemuksia koulukodista. Stakes, tutkimuksia.

Rissanen, P. 2015. Kokemusasiantuntijatoimintaa kehittämässä – kokemusasiantuntijan näkökulma. Teoksessa: Partanen, A., Moring, J., Bergman, V., Karjalainen, J., Kesänen, M., Markkula, J., Marttunen, M., Mustalampi, S., Nordling, E., Partonen, T., Santalahti, P., Solin, P., Tuulos, T. ja Wuorio, S. (toim.) Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 Miten tästä eteenpäin? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 239–245. Saatavissa: [http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129592/URN ISBN 978-952-302-538-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129592/URN_ISBN_978-952-302-538-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 25.11.2018].

Ropponen, V. 2017. Kokemuksista voimaa -hanke – Nuoret lastensuojelua kehittämässä sosiaalialan ammattilaisten rinnalla. Tutkimusraportti. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://www.valtionkoulukodit.fi/assets/tutkimusraportti-kokemuksista-voimaa-virpi-ropponen.pdf>. [viitattu: 27.8.2018].

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Lastensuojelun arvot ja periaatteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-arvot-ja-periaatteet> [viitattu: 27.8.2018].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lastensuojelu 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu> [viitattu 7.7.2019].

Tietosuojalaki 1050/2018.

Toimiva lastensuojelu. 2014. Toteuttamissuunnitelma vuosille 2014–2019. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 19. Saatavissa: [http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70276/URN ISBN 978-952-00-3496-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70276/URN_ISBN_978-952-00-3496-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu: 27.10.2018].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, I. 2018. Mitä kokemusasiantuntijuus on ja miten sitä voisi soveltaa lastensuojelussa. Teoksessa: Sudenlahti, J. & Uusitalo, I. (toim.) Tulevaisuuden lastensuojelu. Suomen psykologinen instituuttiyhdistys ry, 107–120.

Valtion koulukodit. 2019a. Yleistä koulukodeista. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtionkoulukodit.fi/yleista-koulukodeista.html> [viitattu 13.10.2019].

Valtion koulukodit. 2019b. Sippolan koulukoti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtionkoulukodit.fi/sippola.html> [viitattu 13.10.2019].

Valtion koulukodit. 2019c. Valtion koulukotien strategiset linjaukset vuoteen 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtionkoulukodit.fi/strategia.html> [viitattu 13.10.2019].

Valtion koulukodit. 2019d. Omaohjaajatyö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valtionkoulukodit.fi/omaohjaajatyo.html> [viitattu 13.10.2019].

Väisänen, P. 2006. Kvantitatiivinen tutkimus 1. Joensuun yliopisto. Avoin yliopisto.

Hei!

8.5.2019

Olemme sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyydestä Sippolan koulukodin lastensuojelutyössä. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksinä ovat kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyyden kokeminen ohjaajan näkökulmasta, sekä miten voisimme kehittää kokemusasiantuntijuutta Sippolan koulukodilla.

Kokemusasiantuntijuus on vain vähän hyödynnetty voimavara lastensuojelussa. Kokemusasiantuntija on henkilö, joka on osallisena lastensuojelun kehittämistyössä omien kokemusten pohjalta. Lastensuojelun nuorten asiakkaiden muodostamien kehittäjäryhmien avulla on mahdollista vahvistaa palvelujärjestelmää ja vaikuttaa positiivisesti arvo- ja asennemaailmaan.

Lastensuojelun kokemusasiantuntijuuden taustalla on ajatus avoimesta yhteistyöstä, jossa nuoret otetaan tasa-arvoisesti mukaan tarkastelemaan arvioitava ja kehitettäviä asioita. Tähän liittyen pyydämme sinua vastaamaan oheiseen verkkokyselyyn. Kyselyyn vastataan anonyymisti ja kaikki kyselyyn liittyvä aineisto hävitetään Hyötypaperi Oy:n tarjoaman tietoturvamateriaalin hävitysprosessin mukaisesti.

Toivomme, että osallistut tutkimukseemme. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Kysely on avoinna 31.5.2019 asti:

<https://link.webpolsurveys.com/S/CF36B8FFDD3CC1FB>

Vastaamme mielellämme kyselyyn liittyviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin,

Kim Jokela (kim.jokela@edu.xamk.fi) ja Katja Siira (katja.siira@edu.xamk.fi)

Kokemusasiantuntijuuden merkityksellisyys lastensuojelussa Sippolan koulukodilla

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- En halua sanoa

2. Asemasi koulukodilla

- Avo-osaston ohjaaja
- Erityisen huolenpidon osaston ohjaaja
- Joku muu

3. Kuinka kauan olet työskennellyt koulukodilla

- Alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

4. Oletko kokenut sijaishuollossa kokemusasiantuntijuutta työmenetelmänä?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

*** 5. Millaista kokemusasiantuntijuutta olet kohdannut sijaishuollon työssä?**

- Olen tavannut kokemusasiantuntijaa (vanhempaa tai nuorta)
 Olen ollut kokemusasiantuntijakoulutuksessa
 Olen toiminut vetäjänä kokemusasiantuntijaryhmässä
 Jotain muuta, mitä?

6. Kuinka merkityksellisenä koet kokemusasiantuntijuuden? Jos vastaat ”en lainkaan merkityksellisenä”, kertoisitko myös miksi.

- Hyvin merkityksellisenä
 Jokseenkin merkityksellisenä
 Hieman merkityksellisenä
 En lainkaan merkityksellisenä

*** 7. Miksi kokemusasiantuntijuus on sinulle merkityksellistä?**

	1 Samaa mieltä	2 Hieman samaa mieltä	3 Hieman eri mieltä	4 Eri mieltä
Koen, että nuori saa ymmärrystä omille tunteilleen tapaamalla kokemusasiantuntijaa sekä kokemusasiantuntijan tapaaminen auttaa nuorta käsittelemään omaa sijoitustaan positiivisemmin.	☐	☐	☐	☐
Koen, että kokemusasiantuntijuudesta on vertaistukiapua nuorelle.	☐	☐	☐	☐
Koen kokemusasiantuntijuuden lisäävän luottamusta lastensuojelutyössä nuoren ja ohjaajan välillä.	☐	☐	☐	☐
Koen saavani kokemusasiantuntijatyöstä vahvistusta omalle työtavalleni kohdata nuoria.	☐	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä?	☐	☐	☐	☐

8. Miten osallisuus mielestäsi näkyy kohtaamassasi lastensuojelutyössä?

9. Kuinka usein sijoituksessa olevan nuoren tulisi mielestäsi voida tavata kokemusasiantuntijaa?

- Viikoittain
- Kuukausittain
- Muutaman kerran vuodessa
- Aina kun mahdollista

10. Olisitko itse kiinnostunut toimimaan kokemusasiantuntijaryhmän vetäjänä?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

11. Miten kehittäisit kokemusasiantuntijuutta lastensuojelutyössä Sippolan koulukodilla?

12. Mikäli kiinnostuit mahdollisuudesta kehittää kokemusasiantuntijuutta Sippolan koulukodilla, voit halutessasi jättää meille yhteystietosi:
